

Félagsmálanefnd.

Vísa til erindis fyrr í dag þar sem Læknafélagið fór fram á frest til umsagnar um frumvarp til laga um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum,- nefndasvið gat ekki orðið við frestbeiðninni. Af hálfu Læknafélags Íslands var ítarlegri umsögn skilað um sambærilegt frumvarp sem dagaði uppi á síðasta þingi. Ljóst er að læknar hafa ákveðna skoðun á ýmsum þeim þáttum sem frumvarpið tekur til. Svo vill til að þeir trúnaðarmenn félagsins sem sérþekkingu hafa á málefnum eru erlendis og því var óskað frests á umsögn af hálfu félagsins. Er þess farið á leit að trúnaðarmenn félagsins fái tækifæri til að fjalla um mál þetta sérstaklega á fundi með heilbrigðis- og trygginganefnd áður en málið verður afgreitt frá nefndinni.

Að svo stöddu vísast til umsagnar Læknafélags Íslands frá 2001, sem fylgir hér með og til meðfylgjandi ályktunar Félags ungra lækna, þar sem því er alfarið mótmælt að ákvæði laga um hvíldartíma o.fl. nái ekki til lækna í starfsnámi, sbr. 9. gr. frumvarpsins b. (52.gr.a, 2.tl.), sbr.jafnframt fyrri umsögn.

"Stjórn Félags Ungra Lækna telur mjög óeðlilegt að í frumvarpi um breytingu á lögum nr. 46/1980, um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum sé undanþága um lækna í starfsnámi hvað varðar hvíldartíma og frídaga. Telur stjórn félagsins að læknar í starfsnámi njóti þannig ekki sömu mannréttinda og aðrir starfandi þegnar landsins. Skorum við því á Alþingi að fella þessa undanþágu út.

Fyrir hönd stjórnar Félags Ungra Lækna,
Oddur Steinarsson Formaður "

Með kveðju
F.h. Læknafélags Íslands
Ásdís J. Rafnar, framkvæmdastjóri

Nefndasvið Alþingis
Félagsmálanefnd
c/o Hildur Njarðvík
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík

Kópavogi, 30. apríl 2001
71/199

Umsögn Læknafélags Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, vinnutímareglur EES o.fl. - 542. mál.

Nefnd á vegum Læknafélagsins hefur fjallað um frumvarpið, en hún fékk jafnframt drög að frumvarpinu til umsagnar frá félagsmálaráðuneytinu fyrir rúmu ári síðan, sbr. umsögn af hálfu LÍ dags. 17. febrúar 2000. Hefur frumvarpinu nokkuð verið breytt til bóta frá þeim drögum sem þá lágu fyrir. Læknafélagið gerir þó eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið eins og það liggur fyrir:

Athugasemdir LÍ :

I.

Skoða þarf sérstaklega tilvísun í frumvarpinu í samkomulag samtaka aðila vinnumarkaðarins. Hvaða merkingu ber að leggja í orðalagið samkomulag samtaka aðila vinnumarkaðarins ?

Samkvæmt frumvarpinu 5. gr. c. (53gr.A) skal vinnutíma hagað þannig að á hverjum 24 klukkustundum, reiknað frá byrjun vinnudags, fái starfsmenn a.m.k. 11 klukkustunda samfellda hvíld. Jafnframt að með samkomulagi samtaka aðila vinnumarkaðarins er heimilt að stytta samfelldan hvíldartíma í allt að átta klukkustundir ef eðli starfs eða sérstakir atvinnuhættir gera frávik nauðsynleg. Sé daglegur vinnutími þannig stuttur skuli starfsmaður fá samsvarandi hvíld síðar Ef því verður ekki viðkomið skuli starfsmaður þess í stað fá viðeigandi vernd. Viðar í frumvarpinu er vísað í samkomulag samtaka aðila vinnumarkaðarins s.s. í ákvæði d. (53.gr. B), e. (54. gr.) og f. (55.gr.).

Tilgangur samkomulags aðila vinnumarkaðarins hlýtur að vera að aðlaga reglur tilskipunarinnar / laganna að aðstæðum viðkomandi starfstétta á íslenskum vinnumarkaði. Orðalag í lögnum verður því að vísa til þess að samið skuli um þessi atriði í kjarasamningi starfsstétta á vinnumarkaði með því svigrúmi sem lög byggð á

tilskipun ESB veita. Í tilskipun ESB er fjallað um aðila vinnumarkaðarins, sbr. 18. gr.1. tl. a) en ekki samtök aðila vinnumarkaðarins.

Mælist Læknafélag Íslands til þess að frumvarpið verði greinilegt og skýrt að þessu leyti þannig að ljóst sé, að t.d. Læknafélag Íslands / sjúkrahúslæknar semji við samningsaðila sinn „fjármálaráðherra f.h.ríkissjóðs um þau nánar tilteknu atriði og með þeim hætti, sem löggin kveða um um. Orðalagið samkomulag samtaka aðila á vinnumarkaði ber að skýra.

Vinnuskipulag lækna og aðstæður eru sérstæðar. Vísast hér um til meðfylgjandi afrita bréfa LÍ til félagsmálaráðuneytisins dags. 17. febrúar 2000, bréfs LÍ til forstjóra ríkisspítala og Sjúkrahúss Reykjavíkur dags. 23. september 1999 og svars við því bréfi dags. 20. október s.á.

Í auglýsingu félagsmálaráðuneytisins dags. 29. apríl 1997 kemur fram um gildistöku tilskipunar ESB að ákveðið hafi verið að hrinda ákvæðum vinnutímatilskipunar ESB um lágmarkskjör í framkvæmd hér á landi með kjarasamningum. Í auglýsingunni er vísað til þágildandi kjarasamninga a) VSI og ASÍ, b) ríkissjóðs og sveitarfélaga við BHM, BSRB og KÍ, 3) ASÍ og VMSI. Tekur samkomulag þessara samtaka aðila vinnumarkaðarins frá 1997 ekki til lækna og á engan hátt tillit til sérstöðu vinnutíma og starfa lækna. Komu lækna aldrei að þeim samningum.

Í vinnutímatilskipun Evrópubandalagsins 93/104/EB frá 23. nóvember 1993 er gert ráð fyrir því að aðilar vinnumarkaðarins semji um útfærslu á vinnufyrirkomulagi starfsmanna er uppfylli skilyrði tilskipunarinnar. Engin ákvæði eru þar um að ein samtök geti bundið önnur,- eitt félag annað eða að allar starfstéttir verði bundnar af einum samningi. Þvert á móti er viðurkennt er að starfsstéttir hafi mismunandi aðstæður. Heimilar tilskipunin undanþágur vegna eðlis starfa og sérhæfðra ráðstafana hvað varðar skipulag vinnutíma, m.a. vegna starfa sem fela í sér samfellda þjónustu á sjúkrahúsinum (17. gr.). Ráð er fyrir því gert í tilskipuninni að um þær undanþágur sé samið og að hlutaðeigandi starfsmenn fái samsvarandi hvíldartíma í staðinn, sbr. hér síðar um viðeigandi vernd.

II

Um ákvæði 5. gr. frumvarpsins

1) (52.gr. A)

Í frumvarpinu er vinnutími skilgreindur : Tími sem starfsmaður er við störf, til taks fyrir atvinnurekandann og innir af hendi störf sín eða skyldur, þ.e. virkur vinnutími. Í 2. gr. vinnutímatilskipunar ESB nr. 93/104/EB er vinnutími hins vegar skilgreindur sem hér segir: sá tími sem starfsmaður er við störf, eða er vinnuveitanda innan handar og innir af hendi störf sín eða skyldur í samræmi við innlend lög og/eða réttarvenju. Hér er mismunur á framsetningu sbr. undirstrikun eða og ber að leiðrétta þann mismun til samræmis við tilskipun ESB.

Sé heimilt að mati löggjafans að skilgreina ekki vinnutíma í íslenskum lögum í samræmi við skilgreiningu vinnutíma í tilskipun ESB ber að mati LÍ að gera sérstaklega grein fyrir ástæðum þess í greinargerð með lögunum.

2) Um virkan vinnutíma:

a) Það er mat L.Í. að skilgreina þurfi virkan vinnutíma nánar í greinargerð með lögunum. Í greinargerð með þessu ákvæði frumvarpsins segir m.a. “...Sé starfsmaður hins vegar kallaður til starfa skal telja þann tíma sem hann er við vinnu til virks vinnutíma. Launaður biðtimi eða vinnuhlé þar sem ekki er krafist vinnuframlags er ekki virkur vinnutími. Gildir þá einu hvort starfsmaður dvelst á vinnustað eða ekki, svo fremi að hann sé ekki við vinnu. Hér er t.d. átt við lengri hlé, svo sem eyður í stundaskrá kennara. Framangreint á einnig við um ferðir til og frá vinnustað eða reglubundinni starfsstöð. Hugtakið hvíldartími er sá tími sem ekki telst til vinnutíma....”

Hér skal í fyrsta lagi bent á niðurstöðu Evrópudómstólsins í málinu nr. C-303/98, sem kveðinn var upp 3. október 2000. Í því máli var ágeiningur um túlkun á vinnutímatilskipun ESB. Var það niðurstaða dómsins að væri læknir á staðarvakt,- þ.e. staddur á vinnustað teldist allur sá vinnutími virkur vinnutími,- þ.e. Time spent on call by doctors in primary health care teams must be regarded in its entirety as working-time... Ber því nauðsyn til að endurskoða framangreint orðalag í greinargerð með ákvæðinu sem er “...Gildir þá einu hvort starfsmaður dvelst á vinnustað eða ekki, svo fremi að hann sé ekki við vinnu.” Hér er leiðréttinga og frekari skilgreininga þörf í samræmi við framangreinda túlkun Evrópudómstólsins.

” að vera kallaður til starfa” Í greinargerð með frumvarpinu segir að sé starfsmaður hins vegar kallaður til starfa skal telja þann tíma sem hann er við vinnu til virks vinnutíma. Hér er þörf á frekari skýringum í greinargerð með frumvarpinu m.t.t. að vera kallaður til starfa hvað varðar upphaf útkalls. Í nútímaþjófútlagsfélagi eru ýmis störf / útköll unnin í símtölum, tölvusamskiptum og með öðrum sendinga- og samskiptabúnaði. Við útkall verður rof á hvíld starfsmanns. Vinna starfsmanns við leiðbeiningar í síma verður að teljast virkur vinnutími,- útkall og skerðing á hvíld. Sé starfsmaður á bakvakt kallaður til starfa sbr. greinargerð, ber nauðsyn til að skilgreina hvenær útkallið hefst. Gerist það við símtalið þegar starfsmaður er boðaður, þannig að ferð á vinnustað telst jafnframt til virks vinnutíma eða byrjar útkall þegar starfsmaður er komin á vinnustað. Skilgreiningar er þörf á því hver virkur vinnutími er að þessu leyti.

III. Læknar í starfsnámi.

5.gr. b. (52.gr.B). Í öðrum tölulið er fjallað um lækna í starfsnámi- að ákvæði kaflans taki ekki til þeirra.

Í athugasemdum Læknafélagsins við frumvarpsdrögin frá félagsmálaráðuneytinu á sínum tíma kom fram að læknar teldu skilgreininguna á læknum í starfsnámi of rúma í frumvarpsdrögunum. Undir þá athugasemd hefur verið tekið að óásættanlegt væri að heilbrigðis- og tryggingarmálaráðuneytinu væri einhliða falið að setja reglur um undanþágur frá gildissviði laganna hvað varðar lækna án sérfræðiviðurkenningar eins

og gert var í frumvarpsdrögnum. Eðlilegra er að slíkar reglur séu settar í samráði við samtök lækna eða í samráði við Læknadeild HÍ eins og gert er í fyrirbyggjandi frumvarpi.

Læknafélagið mælist til þess að félagsmálanefnd Alþingis fái umsögn Læknadeildar Háskóla Íslands um hvernig skilgreina ber lækna í starfsnámi í lögum. Starf læknanema með tímabundið lækningaleyfi fellur ekki undir starfsnám- doctors in training- og sama gildir um velflesta “lækna án sérfræðiviðurkenningar”. Lagatextinn verður að vera í samræmi við umsögn Læknadeildar Háskóla Íslands að þessu leyti.

Þá er nauðsynlegt að mati Læknafélagsins að fjallað sé nánar um ástæður þessarar undanþágu í greinargerð með frumvarpinu og mat verði þar lagt á íslenskra aðstæður í þessu efni. Aðstæður eru mjög mismunandi í ríkjum Evrópu og íslensk lög hljóta að taka mið af þeim aðstæðum sem hér eru sérstaklega hvað varðar lækna í starfsnámi og keppa ber að því að hér sé þeim búin aðstaða eins og hún gerist best hjá nágrannaþjóðunum,- á Norðurlöndum. Sjálfstætt mat hlýtur að eiga að fara fram um aðstæður hér á landi og rökstyðja þarf undanþáguna sérstaklega í greinargerð með lögnum, ástæður hennar og markmið og ekki síst til hvaða sérstöku atriða undanþágan skal ná sem kveðið er á um í tilskipun ESB.

Þá ber að leggja mat á það hve lengi undanþágan skuli gilda og fjalla um það í greinargerðinni, ef ekki í lagatextanum, sem væri eðlilegt og í samræmi við ályktanir/viðauka frá ESB. Um þessa kröfu er vísað til samkomulags Evrópuþingsins og ráðherraráðs ESB hvað lækna í starfsnámi varðar frá mars/apríl 2000, sem félagsmálaráðuneytið verður að upplýsa félagsmálanefnd Alþingis um, sbr. meðf. tilkynningu starfsmanns félagsmálaráðuneytisins í Brussel til ráðuneytisins dags. 6. apríl 2000.

IV. “..viðeigandi vernd”.

5.gr c. (53.gr.A) 4. mgr. “sé daglegur hvíldartími stytur skv. heimild 2. og 3. mgr. skal starfsmaður fá samsvarandi hvíld síðar. Ef því verður ekki við komið skal starfsmaðurinn þess í stað fá viðeigandi vernd” .

Í greinargerð segir um þetta ákvæði frumvarpsins að gert sé ráð fyrir að um nánari útfærslu þess fari samkvæmt kjarasamningum samtaka aðila vinnumarkaðarins. Mælist Læknafélagið til þess að það komi fram í lagaákvæðinu að um nánari útfærslu á þýðingu “ viðeigandi vernd” skuli samið í kjarasamningum.

Í greinargerð er nauðsynlegt að fram komi nánari umfjöllun um í hverju viðeigandi vernd geti falist með dæmum. Í viðauka við tilskipun ESB 93/104/EC frá árinu 2000 sem félagsmálaráðuneytið getur upplýst félagsmálanefnd Alþingis nánar um segir m.a.: “adequate rest” shall mean that workers have regular rest periods, the duration of which is expressed in units of time and which are sufficiently long and continuous to ensure that, as a result of fatigue or other irregular working patterns, they do not cause injury themselves, to fellow workers or to others and that they do not damage their health, either in the short term or in the longer term”.

Líklegt er að á túlkun á því hvað felst í “ viðeigandi vernd” hafi reynt í málum fyrir Evrópudómstólnum og má ætlast til þess af löggjafanum, að hann við upptöku reglna

á grundvelli EES samningins skýri eins og kostur er svo veigamikið atriði sem þetta í greinargerð með lagaákvæðinu.

Inntak þessa ákvæðis þarf að vera ljóst til hagsbóta fyrir launþega. Í vinnutímatilskipun EB (17. gr. 2.tl.):

“Ákvæði um undanþágur frá eftirfarandi greinum má setja með lögum... að því tilskyldu að hlutaðeigandi starfsmaður fái samsvarandi hvíldartíma í staðinn eða – í undantekningartilvikum þegar ekki er unnt að veita samsvarandi hvíldartíma af óhjálakvæmilegum ástæðum – hlutaðeigandi starfsmenn fái viðeigandi vernd.”

Hér að framan er fjallað um athugasemdir Læknafélags Íslands við fyrirliggjandi frumvarp. Fulltrúar félagsins eru tilbúnir til að ræða þær athugasemdir og breytingatillögur á fundi með félagsmálanefnd Alþingis ef eftir því verður óskað.

Virðingarfyllt
f.h. stjórnar Læknafélags Íslands

Sigurbjörn Sveinsson
formaður

Póstáritun/Address: Hlíðasmára 8
IS-200 Kópavogur

Sími/Tel.: (354) 564 4100
Fax: (354) 564 4106

Kt.: 450269-2639
Netfang/e-mail: icemed@icemed.is